

ZÁKON O VÁLEČNÝCH HROBECH A PIETNÍCH MÍSTECH A OZMĚNĚ ZÁKONA č. 256/2001 Sb., O POHŘEBNICTVÍ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH ZÁKONŮ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

zákon č. 122/2004 Sb., ze dne 20. února 2004

ve znění:

zák. č. 281/2009 Sb. a zák. č. 183/2017 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

VÁLEČNÉ HROBY

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon stanoví práva a povinnosti v oblasti péče o válečné hroby a pietní místa (dále jen „válečný hrob“) a orgány státní správy a jejich působnost ve věcech válečných hrobů.

K § 1

Ustanovení § 1 vymezuje předmět úpravy zákona o válečných hrobech, kterým je stanovení práv a povinností v oblasti péče o válečné hroby a pietní místa, pro které zákon vytváří legislativní zkratku „válečný hrob“, a dále stanovení orgánů státní správy a jejich působnosti ve věcech válečných hrobů. Pojem válečného hrobu, včetně pietního místa, je pro účely tohoto zákona vymezen v § 2 zák. o válečných hrobech, včetně i dalších pojmů, které zákon o válečných hrobech používá. Péče o válečné hroby je stanovena v § 3 zák. o válečných hrobech a výkon státní správy je upraven v § 4 zák. o válečných hrobech. Orgánem státní správy podle tohoto zákona je jak obecní úřad obce s rozšířenou působností, pověřený obecní úřad, krajský úřad, tak i Ministerstvo obrany. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o předpis stanovující práva a povinnosti fyzickým a právnickým osobám, zákon za nedodržení těchto povinností vymezuje skutkové podstaty přestupků. Přestupky fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob jsou upraveny v § 5 zák. o válečných

hrobech; a v § 6 zák. o válečných hrobech je upraveno, kdo pokuty uložené podle § 5 tohoto zákona vybírá a vymáhá.

V § 7 zák. o válečných hrobech jsou upravena společná ustanovení. V části druhé jsou v § 8 zakotveny změny, které tento zákon přinesl do zákona o pohřebnictví.

V části třetí je v § 9 stanovena účinnost zákona o válečných hrobech.

Zákon o válečných hrobech byl novelizován dvakrát, a to zákonem č. 281/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím daňového řádu. Touto novelou byl změněn § 6, kdy se odstavec 2 včetně poznámky pod čarou č. 7 zrušil a zároveň se zrušilo označení odstavce 1. Tato změna byla provedena v důsledku změny navrhované u zákonů s tzv. dělenou správou. Zákonem o válečných hrobech tak byl definován právní režim a status válečných hrobů (Varvařovský, Gregorová, Hanák, Bělohradová, 2013, s. 17). Dále byl novelizován zákonem č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích. K této problematice viz komentář k § 19 odst. 1 zák. o pohřebnictví.

Související ustanovení:

§ 2 – vymezení pojmů, § 3 – péče o válečné hroby, § 4 – výkon státní správy, § 5 – přestupky, § 6 – vybírání a vymáhání pokut, § 7 – společná ustanovení

Související předpisy:

zák. č. 281/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím daňového řádu, – zák. o některých přestupcích, – zák. č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích

Literatura:

STEJSKAL, D., ŠEJVL, J. *Pohřbívání a hřbitovy*. Praha: Wolters Kluwer, 2011.

VARVAŘOVSKÝ, P., GREGOROVÁ, J., HANÁK, M., BĚLOHRADOVÁ, J. *Pohřebnictví*. Brno:

Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, 2013.

§ 2

Vymezení pojmů

(1) Válečným hrobem je pro účely tohoto zákona místo, kde jsou pohřbeny ostatky osob, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci nebo v důsledku válečného zajetí, anebo ostatky osob, které zahynuly v důsledku účasti v odboji nebo vojenské operaci v době války. Válečným hrobem může být hrob jednotlivce, hrob hromadný nebo osárium, včetně náhrobků a ostatního hrobového zařízení. Válečným hrobem je rovněž evidované místo s nevyzvednutými ostatky osob zemřelých v souvislosti s válečnou událostí, anebo jiný objekt, který je za válečný hrob považován v souladu s mezinárodní smlouvou, jíž je Česká republika vázána.

(2) Válečným hrobem je pro účely tohoto zákona i pietní místo, kterým se rozumí pamětní deska, pomník, památník nebo obdobný symbol připomínající válečné události a oběti, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci nebo v důsledku válečného zajetí, anebo oběti osob, které zahynuly v důsledku účasti v odboji nebo vojenské operaci v době války.

(3) Evidenci válečného hrobu se rozumí listinný nebo jiný záznam obsahující údaje o válečném hrobu, pokud jsou známy; těmito údaji jsou zejména:

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, vojenská hodnost, státní příslušnost, národnost, datum narození, datum a místo úmrtí a příčina smrti osoby nebo osob, jejíž ostatky jsou ve válečném hrobu pohřbeny, nebo osoby, jíž se válečný hrob týká. Zpracování údajů je prováděno v souladu se zvláštním právním předpisem,¹⁾
- b) název státu, obce nebo vojenského újezdu, katastrálního území a parcelní číslo, popřípadě číslo popisné nemovitosti, kde se válečný hrob nachází,
- c) historická událost, ke které se válečný hrob vztahuje, charakter a stručný popis vzhledu válečného hrobu včetně fotodokumentace,
- d) označení vlastníka válečného hrobu a vlastníka nemovitosti, na které je válečný hrob umístěn.

(4) Péčí o válečné hroby se rozumí zabezpečování úpravy, ochrany, zřizování nových válečných hrobů, přemísťování nebo rušení válečných hrobů, včetně exhumací.

(5) Údržbou a úpravou válečného hrobu se rozumí označení válečného hrobu, umístění pamětní desky, pomníku, památníku nebo obdobného symbolu, včetně běžné údržby válečného hrobu, jeho okolí a přístupu k němu.

¹⁾ Například § 15 občanského zákoníku, zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

K § 2

Všeobecným účelem ustanovení vymezujícího základní pojmy je vymezit určité pojmy pro potřeby konkrétního zákona. Ustanovení § 2 zák. o válečných hrobech tak obsahuje definice celkem pěti základních pojmů užívaných při realizaci péče o válečné hroby jakožto specifické terminologie pro oblast válečných hrobů. Ostatní pojmy, které se v dané oblasti rovněž vyskytují, ale nejsou zákonodárcem vymezeny v tomto ustanovení, autoři uvádějí příkladmo do přílohy terminologický slovník (příloha č. 1). Cílem této přílohy je, na jednom místě přehledně a jasně definovat většinu v úvahu přicházejících pojmů, kterou obor pohřebnictví používá, a to ať s ohledem na jiné právní předpisy, jazykový úzus nebo ustálenou praxi.

K odst. 1

Prvním pojmem, který je v zákoně o válečných hrobech vymezen, je pojem „**válečný hrob**“. Tato definice obsahuje celkem tři vymezení, která považujeme za důležité komentovat odděleně.

- Válečným hrobem je pro účely tohoto zákona místo, kde jsou pohřbeny ostatky osob, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci nebo v důsledku válečného zajetí, anebo ostatky osob, které zahynuly v důsledku účasti v odboji nebo vojenské operaci v době války.
- Válečným hrobem může být hrob jednotlivce, hrob hromadný nebo osárium, včetně náhrobků a ostatního hrobového zařízení.
- Válečným hrobem je rovněž evidované místo s nevyzvednutými ostatky osob zemřelých v souvislosti s válečnou událostí, anebo jiný objekt, který je za válečný hrob považován v souladu s mezinárodní smlouvou, jíž je Česká republika vázána.

K obecnému vymezení odstavce 1 důvodová zpráva uvedla: „Definice zohledňuje případy úmrtí, k nimž došlo na území České republiky a v zahraničí v důsledku vojenských operací, či odbojové činnosti v době války, nebo v důsledku zajetí nebo postihu za přímou účast v těchto operacích a činnostech.“

První vymezení: Pro účely zákona o válečných hrobech je **válečným hrobem** místo [hrobové místo na veřejném nebo na neveřejném pohřebišti – srov. komentář k § 2 písm. f) a k § 3 zák. o pohřebnictví], kde jsou pohřbeny ostatky osob, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci nebo v důsledku válečného zajetí (k vymezení pojmu „válečný zajatec viz komentář k odstavci 2), anebo ostatky osob, které zahynuly v důsledku účasti v odboji nebo během vojenské operace v době války (např. za tuto účast byly popraveny).

Pohřbením se podle § 2 písm. e) zák. o pohřebnictví rozumí uložení lidských pozůstatků do hrobu nebo hrobky na (veřejném nebo neveřejném) pohřebišti nebo jejich zpopelnění v krematoriu. Blíže k této problematice srov. komentář k § 2 písm. e) zák. o pohřebnictví.

Lidskými ostatky se podle § 2 písm. d) zák. o pohřebnictví rozumí lidské pozůstatky po pohřbení. Vojenské operace se aktivně mohli účastnit např. příslušník stráže ochrany hranic, voják, který konal službu ve spojenecké armádě, příslušník Československé armády nebo příslušník Armády České republiky. Doba války se počítá od doby vyhlášení války (formální akt, a to buď písemnou, nebo ústní formou, kterým je vyhlášen válečný stav mezi dvěma nebo více státy) do doby uzavření kapitulace (příměří). Válečný stav se vyhláší na základě Třetí Haagské úmluvy o vypuknutí nepřátelství (podmiňuje zahájení nepřátelství předchozím oznámením nebo ultimátem s podmíněným vypovězením války).

Druhé vymezení: Válečným hrobem může být hrob jednotlivce, hrob hromadný nebo osárium, včetně náhrobků a ostatního hrobového zařízení. K pojmu hrob srov. komentář k § 2 písm. g) zák. o pohřebnictví; jinak viz níže a slovník v příloze č. 1.

Třetí vymezení: Válečným hrobem je rovněž evidované místo s nevyzvednutými ostatky osob zemřelých v souvislosti s válečnou událostí anebo jiný objekt, který je za válečný hrob považován v souladu s mezinárodní smlouvou, jíž je Česká republika vázána.

Podle zákona o válečných hrobech se tak za válečný hrob rozumí i evidované místo s ostatky osob, které zemřely v souvislosti s válečnou operací. Tedy, není podmínkou, aby byl válečný hrob umístěn na veřejném nebo neveřejném pohřebišti.

Jak k vymezení válečného hrobu z praktického hlediska uvádí Ministerstvo obrany na svých internetových stránkách, naleznou-li se při skrývce horniny nebo při výkopových pracích lidské ostatky a při dalším průzkumu se potvrdí, že se jedná o ostatky osob podle § 2 odst. 1 zák. o válečných hrobech, eviduje se takové místo jako válečný hrob a podle § 2 odst. 4 a 5 zák. o válečných hrobech se takový hrob buď upraví, přemístí, nebo zruší.

Tedy, evidovaným místem s nevyzvednutými ostatky zemřelých osob v souvislosti s válečnou událostí může být takové místo, o kterém je známo, že jsou zde pohřbeny osoby, které zemřely v přičinné souvislosti s válečnou událostí, ale z pietních nebo jiných důvodů nedošlo k vyzvednutí ostatků (exhumaci) a jejich přenesení jinam.

Za **hrob jednotlivce** můžeme považovat hrobové místo, kterým se podle § 2 písm. g) zák. o pohřebnictví rozumí místo na pohřebišti určené pro zřízení hrobu nebo hrobky nebo vyhrazené místo v úložišti jednotlivých uren, nebo na vyspově louce. Za **hromadný hrob** můžeme považovat hrobové místo podle § 2 písm. g) zák. o pohřebnictví, kde jsou pohřbeny ostatky více osob, které nejsou zpravidla identifikovány, resp. pohřbení nejsou nikde uvedeni (srov. § 21 zák. o pohřebnictví, § 2 odst. 3 zák. o válečných hrobech). Zpravidla se jedná o osoby, které zemřely násilnou smrtí v době války či jako oběti odboje, resp. smrtí,

kteřá souvisí s válečnou událostí. V minulosti se jednalo rovněž o zemřelé na infekční onemocnění, následky genocidy nebo náboženské netolerance.

Pokud se nejedná ani o jeden ze shora uvedených příkladů, je válečným hrobem i takový objekt nebo místo, který je za něj považován v souladu s mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána. K tomuto viz úvod ke komentáři o válečných hrobech.

Osárium je zpravidla podzemní hrobka, která je určena pro uložení kosterních ostatků osob exhumovaných na veřejných či neveřejných pohřebištích. Každé osárium nebo jeho jednotlivá sekce se zpravidla vztahuje k jedné dějinné události nebo alespoň ke konkrétnímu veřejnému nebo neveřejnému pohřebišti. Je to z důvodu, aby bylo zřejmé, kde se ostatky z jednotlivých míst nacházejí.

Náhrobkem je věc movitá, předmět zpravidla kamenný nebo dřevěný, jehož účelem je pietní vzpomínka na zemřelého, který je u tohoto náhrobku pohřben, a může být buď osamocený (kenotaf), anebo může být součástí hrobu či hrobového místa na veřejném nebo neveřejném pohřebišti, či mimo něj. Hrobovým zařízením se rozumí zpravidla pomník, rám (vymezující rozměry hrobového místa), krycí deska, náboženský symbol a trvalé ozdoby hrobového místa (lampa, váza apod.).

Jak vyplývá z internetových stránek Ministerstva obrany, **válečnou událostí** je vojenská operace nebo odbojová činnost. Vojenskou operací je dle Ministerstva obrany plánovaná a koordinovaná činnost, která se uskutečňuje vojenskými prostředky s cílem splnit strategické, operační nebo taktické úkoly, a vojenské operace mohou být válečné (např. vojenská operace pražská, ostravská, karpatsko-dukelská, bratislavsko-brněnská) nebo jiné (mírové, záchranné, humanitární). K vymezení vojenské operace odborná literatura uvedla, že „(...) obecně se obsahem vojenské operace rozumí provedení (splnění) významného vojenského strategického, taktického, výcvikového, administrativního (správního) úkolu (cíle). Především však je nutno ji chápat jako vedení bojové činnosti, včetně s tím souvisejících přesunů, rozmístování a manévřů vojsk a jako souhrn činností nezbytných pro dosažení cílů v průběhu konfliktu. Obsahem operace může být rovněž poskytnutí pomoci obyvatelstvu a posílení jiných složek státu (v rozsahu daném zákony). V aliančním pojetí představuje operace souhrn souběžně probíhajících základních činností (útočných, obranných, stabilizačních a jiných) v rámci hlavního zaměření operace. Podle tohoto hlavního zaměření rozlišujeme operace na bojové operace, protipovstalecké operace (Counter Insurgency – COIN), operace na podporu míru (Peace Support Operation – PSO) a vojenské mírové nasazení (Peacetime Military Engagement – PME).“ (Sojka, Socha, 2011, s. 1–8). Vojenskou operací se rozumí i vojenské cvičení. Odbojovou činností je podle Ministerstva obrany činnost v domácím nebo zahraničním hnutí v době války, která směřuje ke vzniku nebo osvobození Československé republiky (např. partyzánské hnutí, účast v povstání, ilegální činnost, hnutí odporu). K tomuto vymezení ještě obecně dodáváme, že odbojem se tak rozumí ozbrojená anebo neozbrojená forma boje proti vládnoucí moci s cílem tuto moc svrhnout a nastolit jinou (novou) formu moci (vlády).

K odst. 2

Pro účely zákona o válečných hrobech je **válečným hrobem** i pietní místo. Zákon zde taxativně vymezuje takové pietní místo, kterým se rozumí pamětní deska, pomník, památník nebo obdobný symbol připomínající válečné události a oběti, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci nebo v důsledku válečného zajetí, anebo oběti osob, které zahynuly v důsledku účasti v odboji nebo ve vojenské operaci v době války.

K vymezení pojmu „válečná oběť“ nám může napomoci odborná literatura, která uvádí, že „válečnými oběťmi se rozumějí osoby, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci, v důsledku válečného zajetí, anebo v důsledku účasti v odboji v době války. Jsou jimi například příslušníci ozbrojených sil bez ohledu na příslušnost ke státu, národnosti nebo armádě, ve které bojovali, a členové různých odbojových skupin, pokud zahynuli v boji, zajateckých táborech a vězení nebo podlehli zraněním či nemocem. Podstatná je zde především přímá souvislost mezi aktivní účastí v boji či odboji a smrtí příslušné osoby. U příslušníků pravidelných armád, kteří zahynuli v průběhu ozbrojeného konfliktu, se má za to, že to bylo při jejich aktivní účasti na tomto konfliktu.“ (Vetrák, 2011, s. 343).

Válečnými zajatci jsou podle Ženevských úmluv (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 65/1954 Sb.) příslušníci ozbrojených sil, příslušníci milic nebo příslušníci dobrovolnických sborů, které jsou součástí těchto ozbrojených sil; příslušníci jiných milic a jiných dobrovolnických sborů včetně členů organizovaného hnutí odporu (v jejich čele musí být odpovědná osoba, nosí rozeznávací znak a nosí otevřeně zbraně); příslušníci pravidelných ozbrojených sil, kteří se hlásí k vládě, jež neuznává mocnost, která drží zajatce; osoby, které doprovázejí ozbrojené síly, nejsou však přímo jejich součástí (např. dopisovatelé, příslušníci civilních osádek vojenských letounů); a posádky obchodních lodí a civilních letadel a obyvatelé neobsazených území, kteří se z vlastní vůle chopí zbraní, aby bojovali proti vojsku. Válečným zajatcem je taková osoba, která se dostala do moci nepřítele v průběhu války nebo bezprostředně po jejím ukončení. Za pietní místo můžeme proto považovat takové místo, kde je připomínána válečná událost, resp. úmrtí osoby v souvislosti s válečnou událostí. Jedná se o symbolické místo (kenotaf) bez toho, aby zde došlo k pohřbení. Pietní místo může mít různou formu – pamětní deska, památník či obdobný symbol. Pokud je pietním místem pomník, je zpravidla rovněž bez uložených lidských ostatků. Pietní místo se zpravidla nachází mimo veřejné či neveřejné pohřebiště.

Považujeme, s ohledem na naše zkušenosti z praxe zde ještě jednou zdůraznit, že válečným hrobem není jen hrob na veřejném či neveřejném pohřebišti, kde jsou uloženy lidské ostatky, ale i evidované místo s nevyzvednutými lidskými ostatky osob zemřelých v souvislosti s válečnou událostí, jiný objekt, který je za válečný hrob považován podle mezinárodní úmluvy, kterou je Česká republika vázána, a i pietní místo.

S ohledem na shora uvedené je nutné, aby příslušný úředník obecního úřadu obce s rozšířenou působností provedl důkladnou a precizní inventuru míst, která mohou být za válečný hrob považována. A to i mimo pohřebiště. V případě nejasností je nutné dotázat se na Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany. V případě, že vznikne pochybnost, rozhoduje o tom, co je válečným hrobem Ministerstvo obrany [srov. komentář k § 4 odst. 3 písm. a)].

S tím souvisí i možnost poskytnutí dotace na péči o válečné hroby [srov. komentář k § 4 odst. 3 písm. b) zák. o válečných hrobech]. Přemístění nebo zrušení válečného hrobu je rovněž vázáno na jasná pravidla stanovená tímto zákonem (srov. komentář k § 3 odst. 2).

K odst. 3

Zákon o válečných hrobech pracuje i s pojmem „evidence válečného hrobu“. K vymezení evidence válečného hrobu důvodová zpráva k zákonu o válečných hrobech uvedla: „Vedení evidence válečných hrobů je základním předpokladem péče o ně. Uvedené údaje

jsou nezbytné pro řádné zabezpečení všech činností spojených s péčí o válečné hroby.“ Pro účely zákona o válečných hrobech se tak evidencí válečného hrobu rozumí listinný nebo jiný záznam (např. digitální, fotografický) obsahující údaje o válečném hrobu, samozřejmě pokud jsou známy. V současné době bude minimálním údajem vždy souřadnicová identifikace (GPS) válečného hrobu. Zákon o válečných hrobech uvádí jako příklad tyto oblasti údajů:

- První oblastí údajů jsou osobní a další identifikační údaje, jako je jméno, popřípadě jména, příjmení, vojenská hodnost, státní příslušnost, národnost, datum narození, datum a místo úmrtí a příčina smrti osoby nebo osob, jejichž ostatky jsou ve válečném hrobu pohřbeny, nebo osoby, jíž se válečný hrob týká. Zákon o válečných hrobech ve vymezení tohoto pojmu dle našeho názoru nevhodně a nadbytečně (odkaz pod čarou nemá normativní povahu) uvádí, že zpracování údajů je prováděno v souladu se zvláštním právním předpisem, a odkazuje na ustanovení o ochraně osobnosti fyzické osoby upravené v občanském zákoníku a na zákon o matrikách. Vhodnější uvedení této povinnosti by podle našeho názoru bylo u § 4 zák. o válečných hrobech. Jenom pro upřesnění uvádíme, že pokud těmito údaji budou osobní údaje, smí být evidovány ve smyslu § 24 odst. 4 zák. o zpracování os. údajů.

Podle čl. 4 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 se osobním údajem rozumí veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“); identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, např. jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby.

- Druhou oblastí údajů jsou údaje identifikující místo, kde se válečný hrob nachází, tedy název státu, obce nebo vojenského újezdu, katastrálního území a parcelní číslo, popřípadě číslo popisné nemovitosti.
- Třetí oblastí údajů jsou údaje identifikující historickou událost, ke které se válečný hrob vztahuje, charakter a stručný popis vzhledu válečného hrobu včetně fotodokumentace.
- Čtvrtou a poslední oblastí údajů jsou údaje identifikující vlastníka válečného hrobu a vlastníka nemovitosti, na které je válečný hrob umístěn. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se pouze o příkladný výčet údajů o válečném hrobě, což nevylučuje využití jiných údajů o válečném hrobě, např. údaje o poloze válečného hrobu v terénu (údaje GPS).

Jak vyplývá z § 4 zák. o válečných hrobech, evidence válečných hrobů je třístupňová. Prvním a základním stupněm je evidence vedená obecním úřadem obce s rozšířenou působností, který vede evidenci válečných hrobů, které jsou v jeho správním obvodu. Druhým stupněm je evidence vedená krajským úřadem, který vede souhrnnou evidenci válečných hrobů, které jsou v jeho správním obvodu. Třetím a posledním stupněm je evidence vedená Ministerstvem obrany, které vede centrální evidenci válečných hrobů (srov. komentář k § 4).

K odst. 4

Dalším vymežujícím údajem je péče o válečné hroby, jejíž podmínky jsou uvedeny v § 3 a koordinace v § 4 zák. o válečných hrobech. K vymezení tohoto pojmu důvodová

zpráva k zákonu o válčných hrobech uvedla, že „zachování všech válčných hrobů a jejich důstojný vzhled je účelem navrhované právní úpravy“. Pro účely zákona o válčných hrobech se péči o válčné hroby rozumí zabezpečování úpravy, ochrany, zřizování nových válčných hrobů, přemísťování nebo rušení válčných hrobů, včetně exhumací.

Pod pojmem úpravy válčného hrobu lze rozumět i jeho údržbu, neboť tyto dvě činnosti od sebe nelze oddělit, a naopak se vzájemně prolínají, doplňují a v určitých případech mohou splývat tak, že významová nuance je obtížně postřehnutelná.

Podmínky zřízení nového válčného hrobu a přemístění nebo zrušení válčného hrobu jsou upraveny v § 3 odst. 2 zák. o válčných hrobech.

Exhumací se podle § 2 písm. m) zák. o pohřbnictví rozumí vyzdvižení lidských ostatků nebo urny s lidskými ostatky z pohřebiště. K tomu srov. komentář k § 2 písm. m) a § 22 odst. 5 zák. o pohřbnictví.

Péči o válčné hroby zajišťuje vlastník válčného hrobu, a pokud není znám, tak vlastník nemovitosti, kde je válčný hrob umístěn (srov. komentář k § 3). Na péči o válčné hroby lze získat dotaci, kterou podle § 4 odst. 3 zák. o válčných hrobech poskytuje Ministerstvo obrany.

K odst. 5

Dalším vymezujícím údajem je údržba a úprava válčného hrobu. Pro účely zákona o válčných hrobech se údržbou a úpravou válčného hrobu rozumí označení válčného hrobu, umístění pamětní desky, pomníku, památníku nebo obdobného symbolu, včetně běžné údržby válčného hrobu, jeho okolí a přístupu k němu. K vymezení tohoto pojmu důvodová zpráva k zákonu o válčných hrobech uvedla, že „uvedené činnosti jsou základními činnostmi prováděnými v rámci péče o válčný hrob“. Cílem údržby a úpravy válčného hrobu je tak jeho zachování a udržování v pietním, důstojném a identifikovatelném stavu.

Označení válčného hrobu by mělo být provedeno vždy, a to takovým způsobem, aby bylo z něho zřejmé, že se jedná o válčný hrob. Umístění pamětní desky, pomníku, památníku nebo obdobného symbolu by mělo být provedeno na vhodném místě. Vymezení běžné údržby válčného hrobu a jeho okolí podle odborné literatury zahrnuje zejména: „udržování náhrobků, hrobového zařízení, pamětních desek, pomníků, památníků nebo obdobných symbolů v čistotě, nezkorodovaném (nezoxidovaném) a jinak neporušeném stavu a jejich zachování v poznatelném stavu; odstraňování případných hanlivých nebo jinak nepatřičných a znesvěcujících nápisů a symbolů; zajišťování pietní výzdoby při významných výročí, která se k válčnému hrobu (pietnímu místu) vztahují, a včasné odstraňování uschlých květin a věnců; taková úprava okolí, při které nedojde k omezení viditelnosti válčného hrobu (pietního místa) a přístupu k němu (např. výsadba keřů, stromů a sečení přerostlé trávy); zajišťování schůdnosti přístupové cesty včetně odstraňování přerostlé trávy, sněhu a náledí“ (Vetrák, 2011, s. 344).

Běžnou údržbou přístupu k válčnému hrobu se rozumí i zajištění přístupu k němu. Pokud je válčný hrob umístěn mimo pohřebiště nebo mimo jiné volně přístupné místo, je i vlastník válčného hrobu, jakož i vlastník nemovitosti, na níž je válčný hrob umístěn, povinen umožnit k němu přístup za účelem vzdání úcty nebo provedení prací souvisejících s péčí o válčný hrob. To bude nutné vždy ve výročí, která se vztahují k danému válčnému hrobu – ať s ohledem na dějinné události nebo s ohledem na výročí těch osob, kterých se předmětný válčný hrob týká.